

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

3.1 ประเภทของงานวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการประเมินลักษณะปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่สำคัญในกระบวนการผลิตบรรจุภัณฑ์แก้ว ตามมาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001

3.2 รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Exploratory Research)

3.3 แหล่งข้อมูล

3.3.1 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

ได้มาจากการสัมภาษณ์ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตบรรจุภัณฑ์แก้ว ใน บริษัท อุตสาหกรรมทำเครื่องแก้วไทย จำกัด (มหาชน) โรงงานบางพลี

3.3.2 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

ได้มาจากวิทยานิพนธ์ หนังสืองานวิจัยส่วนตัว เอกสารภายในบริษัท สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ

3.4 พื้นที่การวิจัย

การวิจัยนี้กำหนดเฉพาะพื้นที่ใน บริษัท อุตสาหกรรมทำเครื่องแก้วไทย จำกัด (มหาชน) โรงงานบางพลี

3.5 ช่วงเวลาที่ทำวิจัย

ตุลาคม 2543 – มีนาคม 2544

3.6 ขั้นตอนการทำวิจัย

การวิจัยนี้จะทำการวิจัยเชิงสำรวจ(Explore Research) ในกระบวนการผลิตบรรจุภัณฑ์แก้วของบริษัท อุตสาหกรรมทำเครื่องแก้วไทย จำกัด (มหาชน) ซึ่งจะทำให้ทราบถึงการดำเนินงาน ปัจจัยนำเข้า(Input) ปัจจัยนำออก (Output) จากกระบวนการ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ หารากเหง้าของปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อม (Aspects Identification) และทำการประเมินลักษณะปัญหา ด้านสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ (Significant Aspects Assessment) ขั้นตอนการดำเนินงานสามารถแบ่งได้ดังต่อไปนี้

3.6.1. ศึกษารายละเอียดของกระบวนการผลิตบรรจุภัณฑ์แก้ว

ศึกษาด้วยการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบในแต่ละกระบวนการ ศึกษาเอกสารในระบบ ISO 9002 ของบริษัท และเอกสารสนับสนุนของในแต่ละกระบวนการ

3.6.2 การวิเคราะห์ลักษณะปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม (Aspects Identification)

โดยใช้วิธีการวิเคราะห์กระบวนการของหน่วยงาน (Process – based Analysis)

3.6.3 การประเมินลักษณะปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ (Significant Aspects Assessment)

โดยใช้แบบวิเคราะห์ถึงสาเหตุ (Cause Analysis Method)

3.6.4 สรุปการประเมินลักษณะปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ (Significant Aspects Conclusion)

สรุปเรียงลำดับค่าความสำคัญของลักษณะปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ จากค่าความสำคัญมาก ไปหาค่าความสำคัญน้อย โดยนำลำดับที่มีค่าความสำคัญมากมาพิจารณาประมาณ 20 เปอร์เซนต์ ของลักษณะปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมทั้งหมด

3.7 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.7.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ลักษณะปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม (Aspects Identification)

ใช้วิธีการวิเคราะห์กระบวนการของหน่วยงาน (Process – based Analysis) เนื่องจากทำให้ทราบทั้งกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์บรรจุก้นท์ หน่วยงานที่รับผิดชอบ และรายละเอียดของกระบวนการที่ต้องการวิเคราะห์ โดยจะพิจารณาจากสิ่งที่ป้อนเข้าไปและสิ่งที่ออกมา (Input & Output)

วิธีการใช้เครื่องมือ

ขั้นตอนหลักๆในการวิเคราะห์ลักษณะปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมจะมี 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 : วิเคราะห์ลำดับขั้นตอนของบริษัท (Company Flow Diagram) การวิเคราะห์ลำดับขั้นตอนของบริษัทจะแบ่งเป็น 3 ส่วนหลักๆ คือ

1. **ส่วนที่ควบคุมทางอ้อม (Influence)** ส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการของ Input คือ ผู้ขาย ผู้ส่งมอบ ผู้รับเหมา ผู้รับจ้าง ในส่วนนี้กระบวนการจัดซื้อจะมีบทบาทมากในการควบคุมสิ่งที่นำเข้ามาในกระบวนการ

2. **ส่วนที่ควบคุมได้โดยตรง (Direct Control)** ส่วนที่ผู้บริหารสามารถสั่งการควบคุมได้โดยตรง คือ กิจกรรม ผลิตภัณฑ์ และบริการต่างๆ

3. **ส่วนที่ควบคุมทางอ้อม (Influence)** ส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการของ Output คือ ผู้ซื้อ ผู้บริโภค หรือ ผู้ใช้ ซึ่งหน่วยงานจะต้องพิจารณาว่ามีประเด็นทางด้านสิ่งแวดล้อมใดบ้าง ที่สามารถควบคุมทางอ้อมได้ตามขอบเขตนี้

ขั้นตอนที่ 2 : วิเคราะห์ลำดับขั้นตอนของส่วน / แผนก (Department Flow Diagram)

การวิเคราะห์ในขั้นตอนนี้จะทำให้เห็นถึงรายละเอียดของส่วนที่ควบคุมได้โดยตรงว่าแต่ละส่วน แผนก หน่วยงาน หรือกิจกรรมต่างๆมีอะไรบ้าง แต่ละขั้นตอนมีลำดับอย่างไร จะทำให้เข้าใจกิจกรรมทั้งหมดเพื่อที่จะได้รู้ว่าในแต่ละกิจกรรมมีปัญหาอะไร อยู่ที่กิจกรรมไหน

ขั้นตอนที่ 3 : วิเคราะห์กระบวนการ (Process Flow Diagram)

ส่วนนี้คล้ายกับส่วนที่ 2 แต่จะลงรายละเอียดถึงการใช้ทรัพยากรอะไร (Input) มีอะไรออกมาจากแต่กระบวนการ (Output)

3.7.2 เครื่องมือในการประเมินลักษณะปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ (Significant Aspects Assessment)

ใช้แบบวิเคราะห์ถึงสาเหตุ (Cause Analysis Method) เนื่องจากจะทำให้เข้าใจถึงสาเหตุของประเด็นปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมด้วยว่าทำไมถึงสำคัญ เมื่อทราบถึงสาเหตุจะได้แก้ไขได้ถูกต้อง

วิธีการใช้เครื่องมือ

ถ้าลักษณะปัญหานั้น พบว่าเกินเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดคือว่า Significant ไม่ต้องนำมาคำนวณหาความสำคัญ ให้กำหนด เป็นความสำคัญของปัญหาสูง หากปัญหานั้นไม่เกินข้อกำหนดที่กำหนดให้นำมาคำนวณ โดยพิจารณาถึงโอกาสที่จะเกิดและผลกระทบ

เกณฑ์การพิจารณาให้คะแนนของ A และ B

— **ความถี่ในการเกิดปัญหา (F)**

: ความถี่ต่ำ	1 คะแนน
: ความถี่ปานกลาง	2 คะแนน
: ความถี่สูง	3 คะแนน

— **สภาพหรือสถานะของสาร (S)**

: ของแข็ง	1 คะแนน
: ของเหลว	2 คะแนน
: ก๊าซ	3 คะแนน

— **การควบคุม (C)**

C1 = มีวิธีการทำงานชัดเจนเป็นเอกสาร

: มีวิธีการทำงานเป็นเอกสารที่ชัดเจน	1 คะแนน
: มีวิธีการทำงานแต่ไม่เป็นเอกสาร	2 คะแนน

: ไม่มีวิธีการทำงาน	3 คะแนน
C2 = ระบบอยู่ในระบบปิดหรือไม่	
: อยู่ในระบบปิด	1 คะแนน
: อยู่ในระบบเปิด	2 คะแนน
C3 = มีระบบตรวจสอบอยู่หรือไม่	
: มีการตรวจสอบควบคุมอยู่อย่างสม่ำเสมอ	1 คะแนน
: มีการตรวจสอบบ้างแต่ไม่สม่ำเสมอ	2 คะแนน
: ไม่มีการตรวจสอบเลย	3 คะแนน
C4 = มีระบบป้องกันอยู่แล้วหรือไม่	
: มีระบบป้องกันอยู่แล้ว	1 คะแนน
: มีระบบแต่ไม่สมบูรณ์	2 คะแนน
: ไม่มีระบบป้องกันเลย	3 คะแนน
C5 = พนักงานได้รับการอบรม เข้าใจวิธีการทำงาน การแก้ไขป้องกันหรือไม่	
: พนักงานได้รับการอบรมให้เข้าใจการทำงาน และการป้องกันแก้ไขอย่างสม่ำเสมอ	1 คะแนน
: ได้มีการอบรมพนักงานบ้างแต่ไม่สม่ำเสมอ ไม่ทั่วถึง ไม่ตรงจุด	2 คะแนน
: พนักงานไม่เคยได้รับการอบรมเลย	3 คะแนน
— ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (B)	
B1 = ระดับอันตรายต่อคน	
: ไม่มีผลกระทบเลย	0 คะแนน
: ไม่เป็นพิษแต่มีปัญหาต่อสุขภาพ	1 คะแนน
: โอกาสส่งผลต่อการระคายเคือง / หายใจ	2 คะแนน
: โอกาสที่มีผลต่อผิวหนังตา และระบบหายใจ	3 คะแนน
: อาจเป็นเหตุให้เกิดโรครุนแรง	4 คะแนน
: อาจจะเป็นเหตุทำให้เสียชีวิต	5 คะแนน
B2 = ระดับอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม	
B21= อากาศ	
: ไม่มีผลกระทบ	0 คะแนน
: เป็นเหตุให้เกิดกลิ่นแสง	1 คะแนน
: เป็นเหตุให้อุณหภูมิโลกร้อน ทำลายชั้นบรรยากาศ เกิดฝนกรด	2 คะแนน

: Volatile Organic Compound	3 คะแนน
: เป็นพิษต่อพืช	4 คะแนน
: เป็นพิษต่อคน สัตว์	5 คะแนน
B22= น้ำ	
: ไม่มีผลกระทบ	0 คะแนน
: ปนเปื้อนในน้ำ ส่งผลกระทบต่อระยะยาว	1 คะแนน
: เป็นพิษต่อจุลินทรีย์ ทำให้ BOD, COD สูง	2 คะแนน
: ส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำ	3 คะแนน
: ส่งผลกระทบต่อสัตว์น้ำ	4 คะแนน
B23= ดิน	
: ไม่มีผลกระทบ	0 คะแนน
: ส่งผลกระทบต่อระยะสั้นแต่ไม่เป็นอันตราย	1 คะแนน
: ส่งผลกระทบต่อระยะยาวสามารถกำจัดหรือทำลายได้	2 คะแนน
: ส่งผลกระทบต่อระยะยาวไม่สามารถกำจัดหรือทำลายได้	3 คะแนน
: ส่งผลกระทบต่อระยะยาวและยากต่อการกำจัด	4 คะแนน
B3 = ปริมาณที่ถูกปล่อยออกมา	
: ต่ำกว่าเกณฑ์กำหนด (เกณฑ์ของโรงงาน)	0 คะแนน
: น้อยกว่า 1 กก. / ต่อช่วงเวลาที่กำหนดในข้อ B4	1 คะแนน
: 1 - 100 กก.	2 คะแนน
: 101 - 1,000 กก.	3 คะแนน
: 1,001 - 10,000 กก.	4 คะแนน
: มากกว่า 10,000 กก.	5 คะแนน
B4 = ระยะเวลาที่ปล่อยออกมาต่อปริมาณข้างต้น	
: มากกว่า 1 ปี	1 คะแนน
: 1 เดือน - 1 ปี	2 คะแนน
: 1 สัปดาห์ - 1 เดือน	3 คะแนน
: 1 วัน - 1 สัปดาห์	4 คะแนน
: น้อยกว่า 1 วัน	5 คะแนน
B5 = ข้อกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง	
: ไม่มีกำหนดหรือเกี่ยวข้องกับกฎหมายใดๆ	1 คะแนน

: อาจมีข้อกำหนดกำหนดในอนาคต 2 คะแนน

: มีกฎหมายระบุไว้ 3 คะแนน

นำปัญหาที่วิเคราะห์ได้มาพิจารณาให้คะแนนทั้งในส่วน of โอกาสที่จะส่งผลกระทบต่อ
และผลกระทบ

: โอกาสส่งผลกระทบ $A = F + S + C$

: ผลกระทบ $B = B1 + (B21+B22+B23) + B3 + B4$

: ผลรวมของการควบคุม $C = C1 + C2 + C3 + C4 + C5$

นำโอกาสส่งผลกระทบและผลกระทบมาคำนวณหา ค่าลักษณะปัญหาสิ่งแวดล้อมที่

สำคัญ (Significant Environmental Aspects Value)

$$[S] = A + B$$

กำหนดช่วงค่าลักษณะปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ

ต่ำ	9 – 23 คะแนน
กลาง	24 – 37 คะแนน
สูง	38 – 51 คะแนน